

ROMAN

ROMANIN UNSURLARI, ROMANDAKİ ANLATIM BİÇİMLERİ

Ders	Türk Dili ve Edebiyatı	 40 + 40 dk.
Sınıf	9	
Öğrenme Alanı	Öyküleyici (Anlatmaya Bağlı) Edebî Metinler	
Alt Öğrenme Alanı	Roman	
Konu	Romanın unsurları, romandaki anlatım biçimleri	
Kazanımlar	A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler. A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler. A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler. A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler. A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler. A.2.16. Metinlerden hareketle dilbilgisi çalışmaları yapar.	

SÜREÇ

ÖĞRETMENE BİLGİ NOTU

Roman: İnsanın veya çevrenin karakterlerini, göreneklerini inceleyen, serüvenlerini anlatan, duygu ve tutku-larını çözümleyen, kurmaca veya gerçek olaylara dayanan uzun edebî türe roman denir. Hikâyeden farkı uzun ve kapsamlı olmasıdır. Bu türün ilk örnekleri Tanzimat Dönemi'nde verilmeye başlanmıştır.

Romanın unsurları: Roman hikâye ile aynı unsurlara(, kişi, zaman, yer/mekân, olay) sahiptir. Hikâye ünite-sinde bu unsurlara yer verilmiştir.

Roman Çeşitleri: Konularına göre romanlar şunlardır:

1. Serüven (macera) romanları
2. Tarihî romanlar
3. Psikolojik romanlar
4. Egzotik romanlar
5. Sosyal (toplumsal) romanlar
6. Polisiye romanlar
7. Biyografik romanlar
8. Otobiyografik romanlar
9. Fantastik romanlar
10. Bilim kurgu romanları

YÖNERGE

1- Öğrencilere aşağıdaki metni okumaları söylenir.

KÜRK MANTOLU MADONNA

Özet

(Raif Efendi hastalığı yüzünden uzun süre işe gidemez. Hamdi Bey, biriken işleri Raif Efendi'nin evine göndermek ister. Raif Efendi'nin iş arkadaşı işleri alarak Raif Efendi'nin evine gider. Eve girdiğinde Raif Efendi'nin ailesi ile tanışır ve Raif Efendi'nin ailesinin onu önemsenmediğine şahit olur. Raif Efendi çok hastadır, öleceğini anladığı için iş arkadaşından iş yerindeki eşyalarını getirmesini ister. Arkadaşı onun bu isteğini yerine getirir. Eşyalar arasında bir siyah kaplı defter vardır. Raif Efendi, ondan defteri yakmasını ister. Ancak defterde yazanları çok merak eden arkadaşısı, defteri okumak için Raif Efendi'den izin alır, kaldığı kiralık odaya gider ve zaman kaybetmeden siyah kaplı defteri okumaya başlar...)

(...)

"Seninle hiç şöyle uzun boylu konuşamadık evladım... Yazık!" dedi ve gözlerini kapadı.

Artık birbirimize veda etmiş bulunuyorduk... Kapının önünde bekleyenlere yüzümü göstermemek için adeta koşarcasına holden geçtim ve sokağa fırladım. Yolda soğuk bir rüzgâr yanaklarımı kuruttu. Hiç durmadan "Yazık!.. Yazık!.." diye söyleniyordum.

Otele geldiğim zaman arkadaşımı uyumuş buldum. Yatağa girerek başucumdaki küçük lambayı yaktım ve derhal Raif Efendi'nin siyah kaplı mektep defterini okumaya başladım:

20 Haziran 1933

(...)

Ne yapacağımı bilmeden uzun zaman İstanbul'da dolaşım. Mütareke seneleriydi, şehir benim tahammül edemeyeceğim kadar hayasız ve karmakarışık olmuştu. Havran'a dönmek için babamdan para istedim. On gün kadar sonra uzun bir mektup aldım. Babam benim işe yarar bir adam olmam için son bir tedbire başvuruyordu.

Almanya'da, paranın kıymetini kaybetmesi yüzünden, ecneblerin gayet ucuz, hatta İstanbul'dakinden daha az bir para ile geçindiklerini bir yerden duymuş, benim oraya giderek "sabunculuk, bilhassa mis sabunculu-

ğu" öğrenmemi söylüyor, yol parasıyla diğer masraflar için bir miktar para yolladığını bildiriyordu. Fevkalade sevindim. Bu sanatlara karşı bir heves duyduğumdan filan değil, çocukluğumdan beri gözlerimin önünde bin bir şekilde canlanan, birçok hayallerime mevzu olan Avrupa'yı görmek fırsatının böyle hiç beklemediğim bir zamanda çıkıvermesinden sevindim. Babam mektubunda: " Bir iki senede bu işi öğrenip gelersen, bizim buradaki sabunhaneyi büyütür, ıslah eder ve senin idarene veririm, sen de ticaret hayatına atılarak altın bileziğin sayesinde mesut ve müreffeh olursun!" diyordu. Fakat ben işin, bu tarafını düşünmüyordum bile...

Bir ecnebi dil öğreneceğimi, bu dilde kitaplar okuyacağımı ve asıl, şimdiye kadar sadece romanlarda rastladığım insanları işte bu "Avrupa" da bulacağımı tahmin ediyordum. Zaten muhitimden uzak duruşumun, vahşiliğimin bir sebebi de kitaplarda tanıştığım ve benimsediğim insanları muhitimde bulamayışım değil miydi?

Bir hafta içinde hazırlandım ve Bulgaristan üzerinden trenle Berlin'e hareket ettim. Hiç lisan bilmiyordum. Dört günlük yolculuk esnasında bir mükâleme kitabından ezberlediğim beş on kelime sayesinde, adresini daha İstanbul'da iken defterime yazdığım bir pansiyona gittim

İlk haftalar, kendimi idare edecek kadar lisan öğrenmek ve hayran hayran etrafıma bakınarak şehri dolaşmakla geçti. İlk günlerin şaşkınlığı çok sürmedi. Burası da en nihayet bir şehirdi. Sokakları biraz daha geniş, çok daha temiz, insanları daha sarışın bir şehir. Fakat ortada insanı hayretinden düşüp bayılmaya sevk edecek bir şey de yoktu. Benim hayalimdeki Avrupa'nın nasıl bir şey olduğunu ve şimdi içinde yaşadığım şehrin buna nazaran ne noksanları bulunduğunu kendim de bilmiyordum... Hayatta hiçbir zaman kafamızdaki kadar harikulade şeyler olmayacağını henüz idrak etmemiştim.

Almanya'ya niçin geldiğimi unutmuş gibiydim. Sabunculuk meselesini babamdan mektup aldıkça hatırlıyor, henüz lisan öğrenmekle meşgul olduğumu, yakında bu neviden bir müesseseye müracaat edeceğimi yazarak hem onu, hem kendimi avutuyordum. Günlerim birbirine tıpkı tıpkısına benzeyerek geçiyordu. Bütün şehri, hayvanat bahçesini, müzeleri dolaşmışım. Bu milyonluk şehrin birkaç ay içinde tükenivermesi bana adeta yeis veriyordu. Kendi kendime: "İşte Avrupa! Ne var burada sanki ?" diyor ve esas itibarıyla dünyanın pek sıkıcı olduğuna hükmediyordum. Ekseriya öğleden sonraları büyük caddelerde, kalabalığın içinde dolaşır, yüzlerinde çok mühim işler yapmış insanlara mahsus bir ciddilikle evlerine dönen veya bir erkeğin koluna asılarak baygın gözleriyle etrafa tebessüm saçan kadınları ve yürüyüşlerinde hâlâ asker adımlarını muhafaza eden erkekleri seyrederdim.

Babama büsbütün yalan söylemiş olmamak için, birkaç Türk arkadaşın yardımıyla, bir lüks sabun firmasına müracaat ettim. Bir İsveç grubuna ait olan müessesenin Alman memurları, henüz unutulamamış olan silah arkadaşlığının verdiği bir alaka ile, beni gayet iyi karşıladılar, fakat bu mesleğin, Havran'daki sabunhanemizde göre göre öğrendiğimden daha derin taraflarını, galiba firmanın sırrıdır diye, bana göstermekten çekindiler.

Belki de bende bu işe fazla bir heves görmediklerinden, boşuna yere vakit ziyan etmemek için böyle yaptılar. Yavaş yavaş ben fabrikaya uğramaz oldum, onlar nerede idin demediler, babam mektuplarının arasını uzattı ve ben, Berlin şehrinde, ne yapacağımı, buraya niçin geldiğimi hiç aklıma getirmeden, yaşamaya devam ettim.

...

Son günlerde pansiyona gitmekten çekiniyordum. Odamın parasını peşin olarak vermiş olmama rağmen, oraya hiç uğramayıp, ev sahiplerinin bana karşı biraz soğuk davranmalarına sebep oluyordu. Bir gün Frau Heppner: "Başka bir yere taşınmadıysanız, haber verin de polise bildirelim. Sonra bizi mesul ederler!" dedi.

Ben işi şakayla geçiştirmek istedim:

"Sizi bırakmama imkân var mı?" diyerek odama girdim. İçinde bir seneden fazla bir zamandır yaşadığım bu oda, birçoğunu Türkiye'den getirdiğim eşyalarım, şurada burada atılmış duran kitaplar, bana tamamen yabancı görünüyordular. Bavullarımı açarak kendime lazım olan bazı şeyleri aldım, bir gazeteye sardım. Bu sırada hizmetçi kız içeri girerek:

"Sizin bir telgrafınız var, üç günden beri bekliyor!" dedi ve katlanmış bir kâğıt uzattı.

Evvela hiçbir şey anlamadım. Hizmetçinin elindeki telgrafı bir türlü alamıyordum. Hayır, bu kâğıdın benimle bir alakası olamazdı... Onun içindekini öğrenmemek suretiyle, etrafımda dolaşan bir felaketi uzaklaştırabileceğimi ümit ediyordum.

Hizmetçi beni hayretle süzdü, bir hareket yapmadığımı görünce, telgrafı masanın üzerine bırakarak gitti. Yerimden fırladım, bu sefer, ne olaksa bir an evvel olsun diye, süratle telgrafı açtım. Eniştemdendi. "Baban öldü. Yol parasını telledim. Derhal gel!" diyordu. Hepsi bu kadardı. Dört beş basit, manası gayet açık kelime... Buna rağmen uzun müddet elimdeki kâğıda baktım. Her kelimeyi teker teker ve bir kaç defa okudum. Sonra kalktım, biraz evvel hazırladığım paketi kolumun altına sıkıştırdım, dışarı çıktım.

Sabahattin Ali
Kürk Mantolu Madonna

2. Öğrencilerden aşağıdaki soruları cevaplamaları istenir.

a. Tabloda verilen kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin edip tahminlerinizi sözlükten kontrol ediniz.

Kelime ve Kelime Grupları	Tahmin Edilen Anlamı	Sözlük Anlamı
bilhassa		
ecnebi		
ekseriya		
fevkalade		
haya		
ıslah etmek		
mesut		
mevzu		
mükaleme		
müreffeh		
müessese		
nevi		

b. Kürk Mantolu Madonna romanından alınan bölümün konusu ve teması nedir?

c. Metindeki temel çatışmayı bulunuz.

d. Raif Efendi tip mi yoksa karakter midir? Açıklayınız.

e. Zaman, mekân kavramları metinde nasıl verilmiştir?

f. Metindeki anlatıcı kimdir? Metinde hangi bakış açısına yer verilmiştir?

g. “Süslerden uzak, yalın, ama yine de anlatının özünü yansıtmaya çok elverişli görünen şiirli bir dille, sü-rükleyici bir “tahkiye” ile kaleme alınmış olan bu defter, Türk anlatı edebiyatının küçük ve zarif bir mücevheri gibidir”(Akatlı, 2002). Günümüzde Sabahattin Ali’nin geniş bir okur kitlesi tarafından tanınıp sevilmesinde bu eserin önemli bir yeri vardır.

Kürk Mantolu Madonna’nın yazıldığı dönemi dikkate alarak eserin toplum hayatındaki yansımalarını ifade ediniz.

Almanya'ya niçin geldiğimi unutmuş gibiydim. Sabunculuk meselesini babamdan mektup aldıkça hatırlıyor, henüz lisan öğrenmekle meşgul olduğumu, yakında bu neviden bir müesseseye müracaat edeceğimi yazarak hem onu, hem kendimi avutuyordum. Günlerim birbirine tıpkı tıpkısına benzeyerek geçiyordu. Bütün şehri, hayvanat bahçesini, müzeleri dolaşmışım. Bu milyonluk şehrin birkaç ay içinde tükenivermesi bana adeta yeis veriyordu. Kendi kendime: “İşte Avrupa! Ne var burada sanki ?” diyor ve esas itibarıyla dünyanın pek sıkıcı olduğuna hükmediyordum. Ekseriya öğleden sonraları büyük caddelerde, kalabalığın içinde dolaşır, yüzlerinde çok mühim işler yapmış insanlara mahsus bir ciddilikle evlerine dönen veya bir erkeğin koluna asılarak baygın gözleriyle etrafa tebessüm saçan kadınları ve yürüyüşlerinde hâlâ asker adımlarını muhafaza eden erkekleri seyrederdim.

3- Öğrencilere yukarıdaki paragrafta geçen zamirleri ve zamir çeşitlerini bulmaları söylenir.

Zamirler	Zamir Çeşitleri

ÇALIŞMA KÂĞIDI

Babama büsbütün yalan söylemiş olmamak için, birkaç Türk arkadaşın yardımıyla, bir lüks sabun firmasına müracaat ettim. Bir İsveç grubuna ait olan müessesenin Alman memurları, henüz unutulmamış olan silah arkadaşlığının verdiği bir alaka ile, beni gayet iyi karşıladılar, fakat bu mesleğin, Havran' daki sabunhanemizde göre göre öğrendiğimden daha derin taraflarını, galiba firmanın sırrıdır diye, bana göstermekten çekindiler.

Belki de bende bu işe fazla bir heves görmediklerinden, boşuna yere vakit ziyan etmemek için böyle yaptılar. Yavaş yavaş ben fabrikaya uğramaz oldum, onlar nerede idin demediler, babam mektuplarının arasını uzattı ve ben, Berlin şehrinde, ne yapacağımı, buraya niçin geldiğimi hiç aklıma getirmeden, yaşamaya devam ettim.

1- Kürk Mantolu Madonna metninden alınan yukarıdaki paragraflardaki günümüz noktalama kurallarına uyan/uymayan kullanımları bularak aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

2- Aşağıdaki paragraflar hangi bakış açısını örneklemektedir? Noktalı yerlere uygun ifadeleri yazınız.

“Pavel Petroviç, vahşi renklerde güzel bir duvar kâğıdıyla kaplı, göz alıcı bir İran duvar halısının üzerinde tüfekler asılı, koyu yeşil kumaşla kaplanmış ceviz mobilyası Rönesans biçimi, eski kara meşe kitaplığı, harikulade güzel yazı masasının üzerinde tunç heykelcikleri, ocağı ile de o zarif çalışma odasına dönmüştü.”(Turgenyev, Babalar ve Oğullar)

Gece yarısı şiddetli bir rüzgâr çıkmıştı. Herkes yattığı halde Nihat odasında dolaşüyor, yüksek ağaçların uğultusunu ve uzaklardan gelen gök gürlemelerini dinliyordu. Sinirleri perişandı. Bütün canlılığıyla hafızasında yaşayan gündüzkü sahne gönlünü tarifsiz bir acıyla ezerken, Zerrin'e karşı takındığı tavra rağmen hâlâ onun aşkından öldüğünü kendi kendine itiraf etmekteydi.”(Kerime Nadir, Aşk Hasreti)

“Oturduğum apartımanın altında bir sütçü, onun karşısında iki marangoz vardır. Marangozlara hiç işim düşmedi. Nasıl geçindiklerine şaşar kalırım. Akşamlara dek uğraşırlar. Demek herkes benim gibi değil: Öyle ya, tam kırk sekiz senedir marangoza işim düşmesin. İstanbul'da marangoza işi düşecek insanlara şaşar kalırım.” (Sait Faik, Lüzumsuz Adam)

"Ben toplumun genel özelliklerini taşısam da aslında romanda öncelikle kendi kimliğimi ve kişiliğimi temsil ederim. Çoğunlukla nesnel gerçeklikle ve toplumsal öğelerle uyum içinde olabildiğim gibi içsel yönüm de oldukça gelişmiştir."

Yandaki açıklamayı yapan kişi edebî bir eserde tipi mi yoksa karakteri mi temsil eder?

3- Yukarıdaki ifadelerden hareketle noktalı yere uygun ifadeyi yazınız.

4-Aşağıdaki paragrafta bazı sözcükler yanlış yazılmıştır. Yanlış yazılan sözcüklerin altını çizip kelimelerin doğru şekillerini noktalı yerlere yazınız.

Rüzgarlı bir akşamdı. Akşama doğru masa da yaklaşık ellibeş kişi toplanmışdı. Şirketin ilk büyük toplantısıydı bu, yeni elemanlarla eskileri bu yemekli toplantıda kaynaşacak, böylece şirketin çalışma verimi artacak ve ülke ekonomisinde ki kar payı tavan yapıcaktı.

"Sonraki geceler daha acı geçti. Katiller ölüye karşı kendilerini savunabilmek için birlikte olmak istemişlerdi ama ne kadar acayip şeydir ki, birleştikleri andan beri daha çok korkup titremeye başlamışlardı. Bir söz, bir bakış onları dehşet içine atıyor, adeta bir buhrana sürükleyerek, sınırlarını berbat ediyordu. Aralarında kısa bir konuşma geçse, azıcık baş başa kalsalar, çileden çıkıyor, büyük bir öfkeye kapılıyorlardı. Threse'in kuru, sinirli yaradılışı Laurent'in kaba, kanlı yapısı üzerinde acayip bir etki yaratmıştı."

5- Yukarıdaki paragraftaki çatışmayı bulup adı geçen kişilerin karakter özelliklerini yazınız.

Ders	Türk Dili ve Edebiyatı	 40 + 40 + 40 dk.
Sınıf	9	
Öğrenme Alanı	Öyküleyici Edebî Metinler	
Alt Öğrenme Alanı	Roman	
Konu	Romanın anlatım teknikleri ve biçimleri	
Kazanımlar	A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder. A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve anlatım tekniklerinin işlevlerini belirler. A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler. A.2.16. Metinlerden hareketle dilbilgisi çalışmaları yapar.	

SÜREÇ

ÖĞRETMENE BİLGİ NOTU

Anlatım Teknikleri

Tahkiye Etme: Bir kişinin başından geçen olaylar dizisini anlatmak/ hikâye etmektir.

Özetleme: Çok uzun süren bir zamanın kısaca anlatılmasıdır.

Geriye Dönüş: Kronolojik düzeni genellikle ileri doğru giden iç zamanın yer yer bu düzenliliğinden kopup geriye dönük bir yönelim içine girmesidir.

Diyalog: Kişilerin karşılıklı konuşmalarına dayanan anlatım tekniğidir.

İç Konuşma: Karakterin duygularını ve düşüncelerini belirli bir mantık sırasıyla olduğu gibi anlatılmasıdır. Karakter kendi kendine konuşuyormuş gibi karakterin duygu ve düşünceleri aktarılır.

İç Çözümleme: İlahi anlatıcının kişilerin ruhsal yapısını açığa çıkarma anlayışıdır. Bu teknik psikolojik tahlil türüdür.

Bilinç Akışı: Romanda figürlerin iç dünyalarını aracısız ve bütün karmaşasıyla aktarmak amacıyla çağırışma dayalı olarak birbirini izleyen birbirinden bağımsız cümleler şeklinde uygulanan tekniktir. İç konuşmanın düzensiz hâlidir.

Pastiş: Başka sanatçıların eserlerini taklit yoluyla meydana getirilen sanat eseri. Pastişte sanatçının üslubu taklit edilir.

Parodi: Bir metnin konusunu/içeriğini taklit ederek yeni bir metin oluşturmaktadır.

İroni: Söylenen sözün tersini kastederek kişiyle veya olayla alay etmedir.

Gösterme: Olaylar, kişiler, varlıklar okuyucuya aracısız sunulur. Anlatıcı, okuyucu ile eser arasına girmez.

Anlatım Biçimleri

1. **Öyküleyici Anlatım:** Gerçek ya da kurgulanan bir olayı okuyucunun gözünde canlandırmak, okuyucuya anlatmaktır. Öyküleyici anlatımda hareketlilik vardır. Roman, hikâye ve masalların anlatımı öyküleyici anlatım biçimindedir.
2. **Betimleyici Anlatım:** Varlıkların ayırtı edici özelliklerini tasvir ederek bir bakıma kelimelerle resim çizmektir.

YÖNERGE

- 1- Öğrencilere aşağıdaki metni okumaları söylenir.

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ**Özet**

(Çocukluğundan beri saatlere ilgisi olan Hayri İrdal bir dava nedeniyle gittiği adli tıpta Doktor Ramiz ile tanışır. Doktoru Ramiz ile gittikleri bir dernekte hayatını önemli ölçüde etkileyecek olan Halit Ayarcı ile karşılaşır. Halit Ayarcı Hayri İrdal'ın saatlere olan tutkusundan yararlanmaya karar verir ve birlikte "Saatleri Ayarlama Enstitüsü"nü kurarlar.

Aşağıdaki bölüm Hayri İrdal'ın yeni tanıştığı Halit Ayarcı ile birlikte gittikleri saatçideki yaşadıkları bir olayı konu almaktadır.

...

Kederimi dağıtmak için yeniden Topal İsmail'e döndüm, olmadı; bu sefer Selma Hanımı düşünmek istedim, tutmadı. Şartlar ağır basıyordu. Eminönü'nde Doktor Ramiz'in sesini duydum.

- Sahi yahu, yirmi beş dakika fark var.

Karaköy'de, Halit Ayarcı:

- Burada da yarım saat ileriyiz! dedi.

Saatçi, zengin ve son derece kibarlık meraklısı bir Ermeniydi. Onu görüp de gömlekçisini, hele berberini beğenmemek kabil değildi. Ayakkabılarının cilâsına gelince, keratanın yatarken onları koynuna aldığı muhakkaktı. Halit Ayarcı'yı bir yığın Fransızca kelime ile karşıladı. Fakat o aldırmadı. Saatini çıkardı, bana dönerek:

- Lütfen Hayri Beyefendi, izah buyurun, dedi.

Agop Saatçıyan, evvelâ beni tepeden tırnağa kadar istihfaf ve merhametle süzdü, sonra, en enteresan yerimmiş gibi gözleri ayaklarıma dikildi kaldı. Belli ki, başka bir zamanda ve tek başıma gelseydim hiç tereddüt etmeden Allah versin diyecekti.

Belki bu yüzden en sert sesimle elimdeki saatin vaziyetini anlattım.

- Hem, dedim, üç defa hoyratça söküp bakmışsınız, bu saatler nazik aletlerdir, böyle tartaklanmağa gelmez, bakın şunun arkasına, bu fabrika işi değil, el işi... Sanki ustadan ustaya mektup, ama, belli ki, size yazılmamış.

Ve saatin iç kapağına hakkedilmiş resimleri gösterdim. Sonra yavaşça dudaklarımı büktüm.

- Zanaatkârın yerini tüccarın alması acınacak şeydir hakikaten! dedim.

Hey Nuri Efendi, aziz ustam, nur içinde yat. O dakikada adamcağızın beni dinlerkenki hâlini görmeliydin. Bu doğrudan doğruya senin zaferindi. Senin cümlelerinden birini dinledikten sonradır ki, Saatçıyan Efendi gözlerini ayakkabılarımdan ayırdı; daha doğrusu bu ayakkabıların tek başına oraya gelmediklerini, bir sahipleri bulunması lâzım geldiğini, o biçarenin de bir başı ve bu başta da bir çehrenin mevcut olabileceğini düşündü.

...

Yüzüme bakmayı hatırına getirmesine oldukça nazik bir tebessümle teşekkür ettikten sonra devam ettim:

- Galiba çıraklarınız saati tamir ederken şu taşı düşürmüş olacaklar... Şuna da bir baksanız...

Saatçi ellerini uğuştura uğuştura bir şeyler kekeledi. Fakat artık tahammülüm kalmamıştı.

- Siz, dedim, dediğimi yapın... Daha doğrusu dediklerimi... Evvelâ şu saati mıknaatıstan kurtarın...

Sonra Halit Ayarcı'ya döndüm:

- Eskiden, dedim, bu cins işler, yalnız sermaye meselesi değildi. Sevenler ve işin içinde yetişenler yaparlardı!

Nuri Efendi kulağımın dibinde sanki bana: "Aferin oğlum!" diyordu.

Şüphesiz kafamdaki dertler olmasaydı, kendimi sonu gelmeyecek bir maceraya sürüklenmiş sanmasaydım ve evdekilerin akşam yiyecekleri beş on para olsaydı zavallı saatçiye bu muameleyi yapmazdım. Bir ara adamcağızın yüzüne baktım. Yaptığımdan utandım. Kendi kendime, "Hoş görsün! dedim. Benim gibi akşam ne yiyeceğini düşünmeğe mecbur değil ya..."

Yârabdim, kurulmuş, sağlam işlerin arkasına çekilince insan ne kadar rahat oluyor. Bütün dünyaya meydan okuyabiliyor. Saatçi o dakikada kendini toparladı. Saati elimize verip kovabilirdi de.

Dükkânda bir buçuk saat kaldık. Bu müddet zarfında saat tüccarına, Allah'ın inayeti ve ustamın ruhaniyeti sayesinde sıkı ve çok faydalı bir meslek dersi verdim. Bilhassa saatinin hareketini bozmayacak, tam denkleşmeyi kuracak taşın ağırlığı üzerinde o kadar hassas davranmıştım ki, adamın yüzü ter içinde kalmıştı.

Son olarak saatçiye, bir daha bu cins saatlerle meşgul olurken fazla yağ kullanmamasını tembih ettim:

- İmambayıldı yapmıyorsunuz! Saat işletiyorsunuz. Hem bu yağı da kullanmayın artık! Şimdi çok hafif kemik yağlan var!

Bütün bunlar olup biterken Halit Ayarcı bir kere bile gözlerini benden ayırmamıştı. Biz çıkarken dükkân sahibi Fransızcasını tamamiyle unutmuş benziyordu. Büyük bir iltifat olsun diye:

- Beyefendi, zatınız İsviçrelisinizdir? diye sordu. Yoksa orada tahsil ettiniz?

- O da nereden çıktı?

- Saatten anlıyorsunuz da...

Ben kısaca:

- Saatleri severim, dedim, hem çok severim.

2- Öğrencilerden aşağıdaki soruları cevaplamaları istenir.

a. Tabloda verilen kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin edip tahminlerinizi sözlükten kontrol ediniz.

Kelimeler	Tahmin Edilen Anlamı	Sözlük Anlamı
istihfaf		
biçare		
çehre		
tebessüm		
ruhaniyet		
inayet		
tahsil etmek		
muamele		

b. “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” adlı metinden alınan aşağıdaki bölümlerdeki anlatım tekniklerini bularak noktalı yerlere yazınız.

Agop Saatçıyan, evvelâ beni tepeden tırnağa kadar istihfaf ve merhametle süzdü, sonra, en enteresan yerimmiş gibi gözleri ayaklarıma dikildi kaldı. Belli ki, başka bir zamanda ve tek başıma gelseydim hiç tereddüt etmeden Allah versin diyecekti.

Anlatım tekniği

- Beyefendi, zatınız İsviçrelisinizdir? diye sordu. Yoksa orada tahsil ettiniz?
- O da nereden çıktı?
- Saatten anlıyorsunuz da...

Ben kısaca:

- Saatleri severim, dedim, hem çok severim.

Anlatım tekniği

Kendi kendime, “Hoş görsün! dedim. Benim gibi akşam ne yiyeceğini düşünmeğe mecbur değil ya...”

Anlatım tekniği

c. “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” ve “Kürk Mantolu Madonna” adlı metinlerden alınan aşağıdaki bölümlerdeki anlatım biçimlerini bularak noktalı yerlere yazınız.

Dükkânda bir buçuk saat kaldık. Bu müddet zarfında saat tüccarına, Allah’ın inayeti ve ustamın ruhaniyeti sayesinde sıkı ve çok faydalı bir meslek dersi verdim. Bilhassa saatinin hareketini bozmayacak, tam denkleşmeyi kuracak taşın ağırlığı üzerinde o kadar hassas davranmışım ki, adamın yüzü ter içinde kalmıştı.(Saatleri Ayarlama Enstitüsü)

Anlatım biçimi

.....

Ekseriya öğleden sonraları büyük caddelerde, kalabalığın içinde dolaşır, yüzlerinde çok mühim işler yapmış insanlara mahsus bir ciddilikle evlerine dönen veya bir erkeğin koluna asılarak baygın gözleriyle etrafa tebessüm saçan kadınları ve yürüyüşlerinde hâlâ asker adımlarını muhafaza eden erkekleri seyrederdim.(Kürk Mantolu Madonna)

Anlatım biçimi

.....

d. Yazara özgü dil ve anlatım özelliklerini belirleyiniz.

.....

e. Hey Nuri Efendi, aziz ustam, nur içinde yat. O dakikada adamcağızın beni dinlerkenki hâlini görmeliydin. Bu doğrudan doğruya senin zaferindi. Senin cümlelerinden birini dinledikten sonradır ki, Saatçiyan Efendi gözlerini ayakkabılarımdan ayırdı; daha doğrusu bu ayakkabıların tek başına oraya gelmediklerini, bir sahipleri bulunması lâzım geldiğini, o biçarenin de bir başı ve bu başta da bir çehrenin mevcut olabileceğini düşündü.

Yukarıdaki paragraftan hareketle aşağıdaki tabloya uygun ifadeleri yazınız.

Zamirler	Zamir Çeşitleri

ÇALIŞMA KÂĞIDI

1- Aşağıdaki parçalardaki anlatım tekniklerini bulup noktalı yerlere yazınız.

"Gazete dediniz de aklıma geldi: Nermin yemeğe bekler beni... Müsaadenizle. Espri yaparak kurtulamazsın; koltukta söz verdin. Vazgeçiyorum; bütün insanlığın önünde eğilerek özür diliyorum: beni yanlışlıkla çıkardılar sahneye. Ben yoldan geçen... Bütün sorumluluk sende. Hayır, değil. Benden paso; çocuk da daha altı yaşını doldurmadı biletçi amcası. Evet çocuklar da bekliyor. Paramı geri istiyorum; yanlış filme gelmişim. Görüyorsun, benim gibi rezil bir insandan hayır gelmez. Ölü evinde oturmuş... Yataktan fırlayarak kalktı, pencerenin önüne gitti." (Oğuz Atay, Tutunamayanlar)

"Gitti, dedim.
Sahiden gitti mi, dedi kabanını çıkarıp askılığa asarken, acelesi neydi ki?
Babam öyledir, sen bilmezsin, dedim; bir kere karar verdi mi kimse vazgeçiremez.
Koltuk değneğini bıraktı mı peki, diye sordu, artık rahatça yürüyebiliyor mu?
Maalesef yürüyemiyor, dedim ona." (Hasan Ali Toptaş, Kuşlar Yasına Gider)

"Akşam hızlı indi. O evde yaşanan yıllar boyunca, akşamın en önce bu eve girdiğini, güneşin ise hiç uğramadığını, yapılan türlü savaşımına karşın farelerin bitmediğini, hatta, zaman zaman, kedilerimizin en güzel yavrularının onlara yem olmasını olağan karşılamayı, öte yandan bu evi sevmeyi, günü geldiğinde kapalı kapıları, indirilmiş perdelerinin güvenlik getirdiğini, açık kapısının ardından sızan ışığın ardında iyi şeyler olduğunu düşünmeyi öğrendik. Büyüdük o evde. Herkes bir kapıyı açıyor ve yeni koşulların ortasına atılıyordu. Zorunlu birşeydi bu... Eren iki yıl sonra o evde doğdu. Açta kalmadık savaş bitmişti çünkü." (Ayla Kutlu, Islak Güneş)

"Tam altı ay evvel, bir ilkbahar günü idi. Darülelhân'ın alafranga kısmında keman dersi almaya gelen Macid'i, arkadaşları, Neriman'a tanıttılar. Macid bir aydan fazla bu derslere devam etmemiş ve mektebi bırakıp gitmişti; fakat bu müddet Neriman'la Macid arasındaki münasebetin hususileşmesine kâfi geldi. Beyoğlu'nda, arada bir gizlice bir buluşuyorlardı. Altı aydan beri Neriman birkaç defalar Macid'in randevusuna gitti ve bütün bunları Şinasi'den gizledi." (Peyami Safa, Fatih - Harbiye)

.....

2- Aşağıdaki parçalarda hangi anlatım biçimleri kullanılmıştır? Noktalı yerlere uygun ifadeleri yazınız

"Beraber hatırladıkları o kürklü yamaçlar, böğürtlenli dereler ve kutu korularla, o serin, köpüklü, çapkın sularla süslü kararsız, coşku verici İstanbul'dan kendisi de bir küçük parça idi. İstanbul mozaîğinden kopmuş altın yaldızlı mine, İstanbul denilen çini kubbeden düşmüş lale resimli bir zarif parça...İstanbul gibi hem akıcı hem durgun, açıklıkları ve kuytuluklarıyla hem ışıltak hem gölgeli; yarı kirli, yarı temiz; o ruhta, o yapıda bir şey oluvermişti." (Refik Halit Karay ,Gurbet Hikâyeleri)

.....

" Ona sorsalar, eşiği istasyonda kalmıştı. Her adımında eşiğinden uzaklaşıyordu. Dönüp gene eşiği bıraktığı yere gitmek isteyerek yürür dururken yolun yüksecik bir yerine çıkınca uzaktan köy yolu üstünde bir karaltı gördü. Eşiğine benzetti. Yüreği oynadı. Dikildi baktı, eşiğe benziyor. Seyirtti. 'Tanrı, köylüyü sevindirmek isterse eşiğini kaybettirir sonra gene buldurur.' diye yazılmıştır. Bu söz yerine geldi." (Memduh Şevket Esendal , Otlakçı)

.....

3- Aşağıdaki paragraftaki zamirleri ve çeşitlerini tabloya yazınız.

"Ne söyleyeceğimi bilemiyorum." diyordu Burhan. Ben de bilemiyorum. Birden mahzunlaştı. Bana anlatabilirdin Selim. Böyle bir durumda kim dinlemezdi ki seni? Ne yaptın son aylarda? Anlamasam da dinlerdim seni. Bir hukukumuz vardı hiç olmazsa. Ölüm cül düşüncelerini hafifletilirdi bir insanın varlığı belki. Belki de anlatmaya çalıştı birilerine. Kim bilir? Anlatamadın; belki o insanın yüzüne bakar bakmaz anlatmanın yararsızlığını gördün."

Zamirler	Zamir Çeşitleri

4- Aşağıdaki eşleştirmeleri yapınız.

Romanlar

- a. Eylül
- b. Şu Çılgın Türkler
- c. Sherlock Holmes
- d. Sefiller
- e. Yüzüklerin Efendisi

Konularına Göre Roman Türleri

- 1- Tarihî roman
- 2- Sosyal roman
- 3- Fantastik roman
- 4- Macera romanı
- 5- Psikolojik roman
- 6- Bilim kurgu
- 7- Egzotik roman